

A HATVANHÁROM NAP - Gyula, 1566

Várszigeti krónika

J. Z. MANN

 Publio

J. Z. Mann

A HATVANHÁROM NAP

-

GYULA, 1566

Várszigeti krónika

Copyright © J. Z. Mann, 2026
Minden jog fenntartva!

Kiadta a Publio Kiadó Kft. ,
9178 Hédervár, Kont István utca 2.
[publio. hu](http://publio.hu)

ISBN: 978-615-103-600-6
Szöveg © J. Z. Mann, 2026

Gyulai vár ostromát, annak előzményeit idézi fel a Könyv, Képzelt-
és valós SZEREPLŐK, kitalált cselekedetei alapján

J. Z. Mann

ELŐZMÉNYEK

ÚTONÁLLÓK

Április volt. A tél már visszahúzódott a hegyek közé, de nyoma ott maradt a dombok között összegyűlt olvadékvízben, a felázott földben és az alkonyatkor fel-feltámadó, csípős szélben. A Partium útjai nem tartoztak a biztonságos régiók közé. Erre a vidékre többen is igényt tartottak, s ahol sok az úr, ott az utazó ritkán lehet nyugodt; a hadak vonulása után elpusztult táj, a félelem és a rettegés volt a kóbor fegyveresek hagyatéka.

A hegyről magányos lovas ereszkedett le az aradi úton. Messziről alig látszott többnek, mozgó, szürke foltnál; a lemenő nap lovát és lovasát egyforma hamuszínben formázta meg. Lassan haladtak a mocsaras tisztáson az erdő felé. A ló poroszkálva, nagy óvatossággal emelte lábait így haladt a dombok között megrekedt víz és a süppedő sár között. Hátán az ember lehorgasztott fejjel, előre bukó vállal ült a nyeregben, mintha mindegy lenne hova vezeti az út.

Pedig nem a nyugalom ernyesztette testét, hanem a kimerültség. A ló is elfáradt a hosszú nap végére. Kora reggeltől vitte terhét, patái minden lépésnél egyre nehezebben szakadt el a cuppanó sártól. Amikor végre szilárdabb talajt érzett maga alatt, fejét leszegte, nyakát előrenyújtotta, és megkönnyebbülten kapaszkodott fel az enyhe emelkedőn.

A lovas közben meg sem mozdult.

Feje a mellére bukott, keze lazán tartotta a szarát. A távolból figyelő azt hihette, hogy alszik. És nem is tévedett volna: valóban elnyomta az álom.

A kutya határozott vakkantása mégis úgy rántotta vissza a jelenbe, mintha csak egy pillanatra hunyta volna le a szemét. A ló megállt, lovasa a nyakára billent, de nyomban éberén egyenesedett fel. Néhány tíz ölre tőlük egy kuvasz állt, fejét Arad felé fordítva. A lovas arra nézett, amerre a kutya figyelt, de a dombhajlaton túl még nem

látott semmit. Csak az utat, amely kanyarogva emelkedett a magasabb földhát felé.

Leereszkedett a nyeregből, eligazította a lótakarót, meghúzta a lazább szíjakat, majd gyors, megszokott mozdulatokkal végig nézte fegyvereit. Két kardját a hátán függő hüvelybe tette, övébe fokost és rövid tört szúrt, megemelte a lándzsákat, hogy akadály nélkül kijárnak-e a tartóból. Jobb oldalon ott függött az összeszerelhető íj és a tegez, bal oldalon az ökölpajzs. Mire visszaült, már nem a félálomban vánszorgó utazó ült a nyeregben, hanem egy éber harcos.

Rövidet füttyentett. A kuvasz a közeli bokorba futott, s úgy lapult meg benne, mintha a föld nyelte volna el. Ekkor már a lovak dobogása is felhallatszott a domb felől.

A lovas bal karjára csatolta a pajzsot, jobb kezébe vett egy lándzsát, majd lovát a közeledő hang irányába fordította. A mén mélyet horkantott. Fáradtsága mintha egyetlen pillanat alatt tovatűnt volna. Megfeszült a nyaka, fülei előre szegeződtek, orrcimpája kitágult. Gazdája előrehajolt hozzá, és a fülébe súgott valamit. A ló izgalma csökkent, de figyelme nem lankadt.

Nemsokára öt lovas bukkant elő a tisztás szélén. A szürkület az arcukat elmosta, de a mozgásuk, szedett-vedett öltözetük és összevissza lószerszámuk már messziről elárulta, miféle népség. A végeken zsoldban álló harcoló katonák nem ilyenek. A mozdulatlanul várakozó lovast meglátva felé vették az irányt, majd hajítási távolságon kívül megálltak.

Kiabálni kezdtek. Előbb törökül, aztán tatárul, románul; végül egyikük magyarra váltott.

– Hé, te! Ki vagy, és mit keresel itt?

A lovas csak felé fordította a fejét, és végig mérte a beszélőt. Nem felelt.

– Tudsz magyarul, vagy kivágták a nyelved?

Most már többen is egyszerre kezdtek rikácsolni, fegyvereikkel hadonászva, lassanként körül fogták az egyedül állót. A megszólaló közben kihúzta kardját, s rántott egyet lova kantárán, mintha ezzel is ijesztgetni akarná a hallgatag idegent.

– Még egyszer kérdezem, koma, merre?

A lovas ekkor szólalt meg először. Hangja nem volt hangos, de úgy vágott végig a tisztáson, mint a megfeszített húr pendülése.

– Komád neked a... Hogy merre, ahhoz semmi közöd. Tűnjetek el az utamból!

A szó után nem maradt helye a további alkudozásnak. A rablók ingerülten kiabáltak egymásnak, majd egyikük harcias ordítással megindult. Kardját magasra emelve vágatott a lovas felé, s szinte ugyanabban a pillanatban balról egy másik is rátört.

A lovas balra fordította a mént, hogy jobb, lándzsás kezével fogadhassa az első támadót. Felemelkedett a kengyelben, lándzsáját vízszintesen előre szegte, és kivárta az utolsó pillanatot. A rabló túl korán emelte csapásra a kardját. Mikor lova nagy ugrással rájuk rontott, a lándzsa hegye előre lendült.

A találat egy szempillantás alatt eldöntötte a küzdelmet. A támadó lova felnyerített, megbotlott, gazdája pedig elvesztette egyensúlyát. Kardja még vaktában csapott egyet a levegőbe, de már hiába. Ember és ló összegabalyodva zuhant a földre.

A második támadó ekkor ért melljük. Kardja lecsapott, de a lovas pajzsa felfogta az ütést. Egyetlen gyors mozdulattal kiszabadította kezét a lándzsaszíjból, megfordult a nyeregben, és teljes erejéből a vágató haramia után hajította a fegyvert.

Tompa döndülés hallatszott. A martalóc felnyögött, teste előrebukott, aztán néhány lépés múlva kicsúszott a nyeregből.

A maradék három egy pillanatig megtorpant, de nem hátrált meg. A vér látványa inkább felbőszítette őket. Káromkodva a legnagyobb termetű mellé húzódtak, s együtt indultak rohamra.

A lovas szembefordult velük, és élesen fütyentett.

A bokorból ekkor ugrott elő a kuvasz. Úgy vágott át a vágatók előtt, akár a kilőtt nyílvessző. Az egyik ló riadtan hőkölt vissza, hátsó lábaira roskadt, majd hirtelen megállt. Lovasa a lendülettől átbukott a nyakán, és a földre csapódott. Káromkodva tápázkodhatott fel és rohant a kutya után, aki az erdő felé csalta.

Ketten maradtak.

A lovas leoldotta karjáról a pajzsot, kiemelkedett a nyeregből, és teljes erejéből az egyik támadó felé hajította. A forgó pajzs sötét korongként süvített a szürkületben. A rabló fel sem fogta, mi közeleg

felé, amikor a találat kiütötte a nyeregből. Oldalra billent, lába fennakadt, aztán a ló néhány vágtaugrás után megszabadult tőle.

Az utolsó martalóc ekkor már egyedül közeledett.

A lovas kihúzta két kardját. Térdével megszorította a mén, és előre küldte. A fekete ló megértette a parancsot. Nyaka megfeszült, teste nekieredt, s már nem pusztán vitte gazdáját, hanem maga is harcba indult. A másik ló idegesen kapkodta a fejét, vágója megbomlott, mielőtt még találkoztak volna.

Az ütközés pillanatában a fekete mén féloldalról nekiment. A soványabb ló megingott, lába kicsúszott alóla, a következő pillanatban már oldalára dőlve sodorta le lovasát a földre.

A győztes mén néhány lépés után méltósággal megállt. Gazdája leszállt a nyeregből.

A tisztáson hirtelen nagy lett a csend. Csak a sebesültek nyögése, a lovak fújtatása és a kutya távoli morgása hallatszott.

– Ügyes vagy, Lógó! – mondta a lovas, és megpaskolta a mén nyakát.

A kuvasz is visszaért, leült melléjük, és várakozva nézett fel.

– Te is, Talpas.

A simogatás után a lovas a még mozduló rablókhoz lépett. Ketten maradtak életben annyira, hogy értsék a szavát.

– Fölállni!

Az egyik feltápászkodott, a másik csak nyögve próbált megmozdulni.

– Ne bántson, vitéz uram! Az Isten is megáldja! – könyörgött az álló.

A lovas végig mérte.

– No lám. Magyarul is tudsz, és még Istenben is hiszel. Akkor figyelj! A lovakat és a fegyvereket szedd össze, tedd ide. A holtakat eltemetitek. A sebesült társaddal pedig úgy bánysz, ahogy emberrel szokás.

Míg a rabló reszketve engedelmeskedett, ő körbejárta a csata helyét. Egy halottnak már nem segíthetett. Egy másik még élt; a karjából szivárgó vért szíjjal szorította el. Mire visszaért, a használható lovakat összeterelték, a fegyvereket egy kupacba rakták.

– Egyik társatok még életben van. Ott hagytam egy tört. Ha kiégeted a sebét, talán megmarad. A holtakat temesd el.

Azzal közös vezetőszárra fogta a megszerzett lovakat, a fegyvereket felmálházta rájuk, és gyalog megindult az erdő felé. Addigra a sötétség végképp összezárult a dombok között. Az út keskeny, kitaposott nyomban vezetett a fák közé, és hamar elnyelte őket a sötétedő erdő.

Bent csak a száraz ágak reccsenése, az avar zörrenése és a fiatal, induló tavaszi lomb halk suhogása hallatszott. Talpas hol előre szaladt, hol visszatért hozzájuk, Lógó pedig fáradtan, de engedelmesen húzta maga után a többi lovat.

Egyszer csak a mén fölkapta a fejét. A kutya balra ugrott ki az útról, megállt egy alig látható ösvénynél, és visszanézett gazdájára. A lovas előbb nem értette, mit akar, aztán ő is megérezte a levegőben a füst szagát. A sötétségen túl kutyaugatás hallatszott.

Arra fordultak. Nemsokára billegő fáklyafény derengett fel a fák között. A lovas megszorította a vezetőszárat, és hangtalanul indult tovább a fény felé.

A KOVÁCS PORTÁJÁN

Az ösvény nem sokkal később egy tisztásra vezette őket. A fák közül kilépve Karl meglátta a tanyát: széles udvar, gerendakerítés, a kapu mellett billegő fáklyafény, odabentről pedig olyan dühös kutyaugatás hallatszott, mintha legalább fél falu őrizné a portát.

Talpas előreszökkent, de a kerítés mögül máris a házőrző rontott felé, acsarkodva, vicsorogva. A kuvasz megtorpant. Szőre a nyakszirtjétől a farka tövéig felborzolódott, de nem hátrált; megmerevedve, mélyről feltörő morgással mutatta meg fogait.

– Vissza, az anyátok hétszentségit! – ordított ki egy férfihang az udvarból.

Valami röppent a sötétben, egy rög vagy száraz földdarab, és puffanva csapódott a kutyák közé. Az egyik felvinnyogott, a másik hátrébb húzódott. Még morogtak ugyan, de már tisztos távolból.

A kapu mögül ekkor kilépett egy zömök, erős vállú férfi. Fáklyát tartott a kezében, s hunyorogva nézett végig a sötétből előbukkanó idegenen, a lovakon, majd a kuvaszon.

– Mi járatban errefelé, atyafi? – kérdezte. – Eldugott hely ez. Erdő, mocsár, és alig járta utak. Ember ritkán talál ide.

Karl egy pillanatig hallgatott. Az atyafi megszólítás sértette a fülét, de nem mutatta. Inkább a gazdát mérte végig. Nem látszott félénk embernek, de ostobának sem.

– Az utamat keresem vissza – felelte végül. – Néhány hóbörgő eltérített róla. Velük tovább tartott a beszélgetés, mint szerettem volna, és rám sötétedett. Éjszakára szállást kerestem az erdőben, amikor a kutyám megérezte a tüzed füstjét.

A férfi még néhány pillanatig nézte, aztán lassan bólintott.

– Ha így áll a dolog, kerülj beljebb. A falu Elek, én pedig Vida György vagyok, a kovács.

Kinyitotta a kaput. Talpas lépett be elsőként. A házőrző újra nekibátorodott, és vicsorogva rohant felé, de amint közelebb ért, meglátta, kivel van dolga. Talpas egyetlen mozdulat nélkül, mereven állva nézett rá. A másik kutya farkát behúзва, nyüszítve fordult vissza, és eltűnt a közeli szalmakazal mögött.

György morgolódva mondta.

– No, látom, a te kutyádnak nem sok barátja akad errefelé.

Karl csak ennyit válaszolt:

– Nem is keresi őket.

A porta tágas és rendezett volt. Bal kéz felől a lakóház húzódott, jobbra a kovácsműhely, távolabb a magtár és a szérű, szemközt pedig az istállók sötét tömbje zárta le az udvart. Nem gazdag hely benyomását keltette, de szegénynek sem látszott; inkább olyannak, ahol a gazda tudja, mi hol van, és mire való.

– Előbb lássuk el a lovakat – mondta György. – Az ember ráér utána is.

Karl bólintott. Ez a beszéd kedvére volt.

Az istállóban félhomály fogadta őket, szénaillat, állati pára és tompa dobbanások. Karl mindenekelőtt Lógóról szedte le a málhát. A mén némán tűrte, ahogy gazdája végig simítja, lecsutakolja, és aprólékosan átnézi, nem érte-e sérülés. Csak mikor megbizonyosodott róla, hogy a ló ép, akkor vezette be az üres karámba.

György közben a többi lovat nézte.

– Ezeket ma szerezted? – kérdezte.

– Mondhatjuk így is.

A kovács végig futtatta kezét az egyik soványabb állat nyakán.

– Véznák, de nem rossz csontúak.

– Reggel napfénynél többet tudunk róluk – mondta Karl.

A lószerszámokat a fal menti tartóra akasztották, vizet húztak, abrakot ellenőriztek, aztán visszamentek az udvarra. Mire kiértek, az asztal már meg volt terítve. Egy asszony tűnt el éppen hangtalanul a ház felé, mintha nem akarná megzavarni a férfiakat.

– A feleségem, Ana – mondta György. – Ritkán van vendégünk errefelé.

Az asztalon sült hús, szalonna, kenyér, hagyma, uborka, gomolya és egy köcsög aludttej várta őket. Karl gyomra erre már erősebben figyelmeztette az egész napos útra, mint az illem engedte volna.

– No, ez már asztal – mondta.

György elégedetten vigyorgott, előhúzott egy kulacsot, és Karl felé nyújtotta.

– Egészségünkre!
– Egészségünkre. Gesundheit! – felelte Karl, és nagyot húzott belőle.
– Szilvórium – állapította meg, mikor visszaadta. – Nálunk is főzik Erdélyben.

– Nálunk meg a kocsmáros minden gyümölcsöt kiéget, ami még nem ecet – legyintett György. – Ne vesszen kárba, az az ő bölcsessége.

Leültek, és egy ideig nem is sokat beszéltek. Az éhség nagyobb úr a szónál. Talpas és az a házörző, amelyik nemrég még vicsorogva rohant rá, most már békésebben sündörgött az asztal körül, lesve, hullik-e csont vagy falat.

Csak, amikor az első nagy éhségük csillapodott, törte meg újra a csendet a kovács.

– Ahogy a ruhádat, lovadat és fegyveredet nézem, nem akármilyen ember vagy. Katona?

Karl megtörölte a kezét a kenyér belével, aztán a kupájáért nyúlt.

– Zsoldos.

György felvonta a szemöldökét.

– Azt mondják, jó mesterség. Ha fizetnek.

Karl szája sarkában halvány mosoly mozdult.

– Ez a része igaz. A másik meg az, hogy néha nem fizetnek, néha későn fizetnek, néha meg azt várják, hogy az ember addig se haljon éhen.

György felnevetett.

– Ez már inkább mesterségnek hangzik. És honnan jössz?

– Erdélyből. Barcaságból.

– A neved alapján azt gondolnám, szász vagy.

– A nevem Karl Hermann von Burcia. A vérem már kevertebb ennél. Katonacsaládból származom. Apámtól és más mesterektől tanultam, amit tudok.

György lassan bólintott. Nem kérdezett rá többre mindjárt, s ezzel Karl szemében nőtt valamelyest.

– A harcnak is megvannak a maga mesterfogásai – mondta a kovács. – Ahogyan a vasnak is. Nem mindegy, mikor lágy, mikor kemény, mennyi ideig tartom a tűzben, és mikor verem rá a kalapácsot. Aki ezt nem érti, elrontja az anyagot. Aki meg érti, az többet hoz ki a vasból, mint más ember.

Karl a férfira nézett.

– Akkor jó kovács lehetsz.

György vállat vont, de látszott rajta, hogy jólesik neki a szó.

– Annyira talán, hogy ne szakadjon le a patkó annak, aki nálam vereti fel.

Ezután bort is hozott. Nem sokat, csak annyit, amennyi jóllakottság mellé még illik. Csendesebben ültek tovább, mint az imént. Az udvar fölött egy darabon kitisztult az ég, a felhők közül néha előbukkant a hold, és ilyenkor sápadt fény siklott végig a kerítésen meg az istálló tetején.

Végül György felállt.

– Jó éjszakát. Odabent is akad hely, ha kell.

Karl megrázta a fejét.

– Köszönöm, de inkább idekinn maradok. Hosszú nap volt. Jobban esik a levegő.

– Ahogy akarod. A kútnál van víz. Hozok szappant, törülközőt. Az ágyad a verandán megvetve.

Nem sokkal később mindent odakészített neki. Karl magához vette a tarisnyáját, elment a kúthoz, és a nap melegétől langyossá vált vízzel alaposan lemosta magáról az út porát, az izzadtságot és a nap maradékát. Az inget és a kapcát kimosta, kicsavarta, majd egy faágra terítette. Fegyvereit, páncélingét és csizmáját gondosan maga mellé készítette a verandán.

Talpas eközben szorosan a nyomában maradt, aztán mikor Karl végre lefeküdt a friss szalmaágyra, a kutya is letelepedett mellé, fejét két első lábára hajtva.

Karl a hátára feküdt, és felnézett az égre. A felhők lassan vonultak keletről, s közöttük olykor fölragyogott egy-egy csillag. Az udvar már elcsendesedett. Az istállóból néha hallatszott egy ló dobbantása, egyszer egy malac sivített fel álmában, aztán újra csend lett.

A hosszú nap végre elengedte.

Karl lehunyta a szemét, és ezúttal már nem a nyeregben érte utol az álom.

ELEKEN

Karl Talpas mocorgására ébredt. A kuvasz éppen akkor tért vissza valahonnan, nesztelenül telepedett le ideiglenes vackára, és onnan leste gazdáját. A nap még nem kelt föl, de világosodni kezdett, pirkadt: a fák tetején a friss tavaszi lomb zöld színe lassan bomlott ki a szürkéségből.

Karl nagyot nyújtózott, az ágy belereccsent. Még várt egy rövid pillanatig, aztán Lógó nyerítése teremtette talpra. A kúthoz ment, vizet húzott az itatóba, majd kivezette a lovakat. Az állatok mélyet szívtak a friss vízből, ő pedig magának öntött a mosdótálba, a napi meleg víznek a dézsát is telehúzta. Jólesett neki a hideg víz, a korai mozgás és a reggel tiszta levegője.

Felöltözött. Az itatóhoz lépett, és hosszú hajtószárat kötött minden ló kantárjához, beállt az udvar közepére, és körbe-körbe járatni kezdte őket. A kilenc ló épphogy elfért, néhány kör után szépen felvették egymás ritmusát. A virgoncabb néha kitört a sorból, hatra rúgva lazított tomporán, a mögötte haladó fölkapta első lábait, kalimpálva rövidet nyerített. De mindez inkább játék volt, semmint igazi rakoncátlanság.

Ekkor érkezett meg György.

– Jó reggelt! – köszönt rájuk. – Látom, tudod, mi kell a lónak reggel: víz és mozgás.

– Jó reggelt! – felelte Karl. – Kérdemlik, így lesznek a szorgos gazdának jó, egészséges lovai.

György egy ideig gyönyörködve nézte a kocogó állatokat, aztán a szérúból kitolta a taligát, szalmát vitt az istálló elé, kinyitotta az ajtókat és ablakokat, majd nekilátott a reggeli takarításnak. Minden mozdulatán látszott, hogy ezt nem először végzi. Mire kész lett az alommal, új szalmát terített rá, fölsöpörte a közlekedőt, majd friss vízzel fellocsolta.

– Jöhetnek vissza a lovak! – szólt oda végül Karlnak.

Karl az összefogott hajtószáarakat az istálló előtti korlátra tekerte. Először Lógót választotta le.

– Majd én lecsutakolom – mondta György.

– Megcsinálhatod, ha elfogadja – felelte Karl, és átadta neki a kantárt.

A mén fölkapta a fejét. György biztos kézzel végigsimított a nyakán, majd halk szavakat súgott a fülébe. Lógó megnyugodott. Karl figyelte a jelenetet, és nem kerülte el a szemét, milyen biztos mozdulattal nyúlt a kovács az állathoz. Gyorsan átdörzsölték a többi lovat is, György a patákat vette sorba.

– Lógónak és ennek itt – mutatott az egyik zsákmányolt lóra – új patkó kell! Reggeli után megcsinálom, különben lesántulnak!

Innen mentek át a középső istállóba, ahol a tehenek álltak. Mire azok körül is elvégezték a szükséges munkát, a ház felől már gyerekekhangok hallatszottak.

– Nem akarok felkelni! – nyöszörgött egy kislány hangja.

Aztán egyszerre két fiú kezdett rá, szinte ütemre:

– Aludni akarunk! Aludni akarunk!

– Felkelni! – szólt rájuk az anyjuk. – Lekésitek a reggelit. A malacok éhesebbek nálatok!

Még morgolódtak egy keveset, aztán előkerültek. Olyan tizenegy-tizenkét éves forma fiúk voltak, s első pillantásra könnyű lett volna ikreknek nézni őket. Elmentek a disznóólhoz, kitakarították, aztán moslékot vittek a malacoknak. Az állatok úgy tódultak a vályúhoz, mintha napok óta nem ettek volna. Mire azok enni kezdtek, a fiúk már a szárnyasok óljait nyitogatták. Tyúkok, kakasok, kacsák, libák özönlöttek ki, s a közeli fáról még néhány fácán is alárebent a mag szavára.

Közben Ana is megjelent egy sajtárral, mellette egy nyolc év körüli kislánnyal.

– Menjünk, Clara, megfejjük a teheneket! – mondta. A kislány, ahogy Karl felé nézett, barátságosan odaintett.

Karl viszonzta az intést. Az asszony a lánnyal együtt eltűnt az istállóban, majd nem sokkal később már tele sajtárokkal jöttek vissza. Az asztalra tették a tejet, aztán terítették, s hamarosan előkerült a vaj, a méz, a lekvár, a kenyér, a szalonna és a sült hús is.

A fiúk ültek le elsőnek, mire Ana rájuk szólt:

– Húzódjatok odébb, hogy Clara is elférjen mellettetek!

A két kölyök kuncogva szorult arrébb. Ekkor érkezett oda György Karllal.

– Ez az én családom – mondta a kovács, s széles mozdulattal végigmutatott rajtuk. – Ana a feleségem. Clara a lányom. Ez itt az idősebb fiam, György. A másik László.

Karl az asszony felé enyhén meghajolt, a kislány pedig mosolyogva fogadta ugyanazzal az intéssel, amellyel korábban üdvözölte. Az idősebb fiú fölállt, és felnőtt komolysággal kezét nyújtott.

– Ifjabb Vida György vagyok.

A másik is követte a példáját.

– Vida László vagyok.

Karl mindkettőjükkel kezét fogott.

– Foglaljunk helyet! – mondta György.

Leültek, de mielőtt nekiláttak volna, Ana kérdően nézett az urára.

– György, az asztali áldás?

Mindenki fölállt. Kezüket összetéve várták, míg a kovács belekezdett:

– Édes Jézus, légy vendégünk, áldd meg, amit adtál nekünk. Ámen.

A fiúk gyorsan hadarták utána, aztán már ültek is vissza. Karl azonban még egy pillanatig bizonytalanul maradt állva. György ezt rögtön észrevette.

– Mi a baj, Karl? Nem jó helyre ültél?

Karl kényszeredetten elmosolyodott.

– Éles a szemed, György.

– Akkor mondd el, mi a gondod!

Karl habozott egy keveset, aztán megszólalt.

– Nálunk csak férfiak ülnek az asztalnál. Sajnálom. Ösztönös volt.

György elnevette magát, de nem gúnyosan.

– Ugyan, ezen nincs mit sajnálni. Mi együtt ülünk asztalhoz. Ha csak férfiakkal ehetnék, magányosan kuksolnék itt minden reggel. Így látom, rendben van-e a család. Ha jó étvággal esznek, megnyugszom. Ha valamelyikük étvágytalan, abból már sejtem, hogy baj van. De hát ahány ház, annyi szokás.

Azzal a pálinkás kulacsért nyúlt, hogy lazítsa a feszengő hangulatot. A férfiak húst és szalonnát szedtek, mert az ad a napi munkához elég erőt. A gyerekeknek Ana szedett, édességet kértek, ő is azt evett; vajjal

kent kenyeret, mézzel vagy lekvárral. A gyerekek száját összekente a reggeli, a tej fehér csíkot rajzolt az ajkuk fölé, s hiába próbálták nyelvükkel letörölni, csak még jobban elmaszatolták. Karl, látva a mókás arcukat, akaratlanul is elmosolyodott.

A végén György a fiára nézett.

– Köszönjük meg az ételt!

A fiú kihúzta magát, és mondta:

– Aki nekünk ételt, italt adott, annak neve legyen áldott. Ámen.

Mindenki keresztet vetett.

– Karl, menjünk, vigyük ki a lovakat a legelőre! – kérte György, és elindultak az istálló felé.

Menet közben derült ki, hogy György vendége nem is az Elekkel határos jánosházi tornára igyekszik. Csodálkozva kérdezte:

– Hát nem azért jöttél? Két nap múlva lovagi torna lesz ott. Most épült föl a törökök palánkvára, azzal akarják felavatni. Értékes díjakért lehet küzdeni.

Karl megállt.

– Erről nem hallottam. De volna kedvem hozzá.

A két fiú eddig érdeklődve figyelte apjukat. De most, a hallott válasz után kitágult szemekkel néztek egymásra, majd Karlra, aztán ismét egymásra. Arcukon csodálat jelent meg, egy pillanat alatt más emberré vált szemükben a vendég. Nem egyszerű zsoldost láttak többé benne, hanem igazi lovagot.

György észrevette ezt, s talán éppen ezért szólt újra.

– Akkor maradj. Holnap délután elindulhatunk.

Karl hallgatott egy rövid ideig. Nem a kedv hiányzott belőle, hanem a hiányzó dolgokat összegezte.

– A tornán a lovag nem foglalkozhat sem a fegyverével, sem a lovával – mondta végül. – Ahhoz fegyverhordozó és apród kell. Nélkülük nem állhatok oda.

György erre úgy felelt, mintha már előre végig gondolta volna:

– Akkor leszek én a fegyverhordozód. A két fiú pedig az apródod.

Karl a gyerekekre nézett. Ugyanazzal a feszülten várakozó tekintettel néztek rá, ahogyan Talpas szokott, ha kérni akart valamit.

– Rendben van – mondta végül. – Akkor holnap délután indulhatunk.

A két fiú úgy kiáltott föl örömeiben, mintha máris megnyerték volna a tornát.

– Igen! Igen!

Ana az udvari asztal mellől látta fiait lelkesedését. Felé szaladtak. Nem szólt, elérzékenyült, kissé görbülő ajkai alatt remegő álla beleegyezést és meghatottságot mutatott, előrenyújtott karjaival várta érkezésüket. Megölelte fiait, külön-külön csókot nyomott a fejük búbjára, s a két férfi zaklatottan nézte a jelenetet. A fiúk kiszabadították magukat, és máris rohantak volna, hogy a maguk módján elújságolják a világ legnagyobb hírét.

Mikor lecsillapodtak kissé, György a lovak felé indult, s Karl is vele tartott. A kovács előkészítette a béklyókat és a szerszámokat, együtt vitték ki a jószágot a dúsabb legelőre, aztán visszatértek a műhelyhez. György begyújtotta a tüzet, faszenet vetett rá, s mikor már égett a parázs, munkához látott.

Karl némán figyelte. A kovács biztos kézzel hajlította a vasat, ütötte a lyukakat, formálta a patkót, majd hívta Lógót. A ló ismerte a műhely szagát, sejtette, mi következik, mégsem nyugtalankodott. György fölvette a lábát, kiszedte a szegeket, lefaragta a sérült szarut, illesztett, igazított, aztán a forró patkó röviden fölsistergett a patán. Mire végzett, mind a négy új patkó a helyére került.

– Mehetsz – mondta, és megpaskolta a mén tomporát.

Lógó előbb furcsán kapkodta a lábait, aztán nekiiramodott. Karl füttyentett. A ló megállt, visszafordult, s engedelmesen odabaktatott hozzá.

A másik lóra is fölkerült az új patkó. Mikor György végig nézte, a billog hiányát kereste rajta.

– Nincs rajta jel – mondta.

– Most már az enyém – felelte Karl.

Ekkor jutott eszébe, hogy még nem beszéltek a vendéglátás áráról, sem a következő napok költségeiről.

– György – szólalt meg kissé kényelmetlenül –, ideje volna megbeszélünk, mivel tartozom. Ha tornára megyünk, ahhoz pénz is kell. Nekem pedig egy árva aranydukátom sincs. Csak ezek a lovak és a fegyverek.

György megvakarta a fejét, és elgondolkodott.

– Akkor el kell mennünk Ugari Pálhoz – mondta végül. – Kereskedő ember. Nem dúsgazdag, de talán tud segíteni. Aztán ha jó üzletet szimatol, annál inkább.

Karl Talpast a lovaknál hagyta őrködni, aztán kiválasztottak két hátast, felnyergették őket, és nekivágtak a dombok közötti útnak. Egy ideig ritkuló erdőben haladtak, aztán ingoványosabb rész következett. A lovak patája a vízben cuppogott, a nád csomókban sűrűsödve rejtette előlük a járható utat. Felröppenő madarak, csobbanó állatok teste riogatta a lovakat. György időről időre hátraszólott:

– A nyomomat kövesd, különben elnyel a mocsár.

– Nem csak mi vagyunk itt, próbálom az úton tartani a lovam! – válaszolt Karl.

Végül megkerültek egy alacsonyabb dombhátat, s a túloldalon feltűnt Ugari portája. Hasonló volt Györgyéhez, csak a műhely helyett kisebb bolt és nagyobb raktár állt rajta. A kutyaugatásra egy férfi lépett ki a kapun. Rögtön felismerte szomszédját, s kitárt karral ment elé.

– Szervusz, György!

Megölelték egymást, aztán György Karl felé intett.

– A vendégem. Tegnap tévedt a portámra.

Karl előrelépett.

– Karl Hermann von Burcia. Dél-Erdélyből.

– Ugari Pál vagyok – felelte a másik, s végig mérte. – Az bizony messze van Elekhez képest.

– Jó messze – mondta Karl.

Pál a szomszédjához fordult.

– No, mi járatban?

György mosolyogva felelte:

– Szeretnék tudni, milyen jó kereskedő vagy.

– Ez már rosszul kezdődik – mondta Pál, és megvakarta a fejét.

Karl ekkor a tárgyra tért.

– Eladni szeretnék. Lovat, lószerszámot, fegyvert.

Pál szeme megvillant.

– El is hoztátok?

– Ha velünk jössz, megnézheted – mondta György. – Most még kelendő az ilyen portéka.

Pál egy darabig föl-alá járt a ház előtt. Látszott rajta, hogy az óvatosság és a kíváncsiság tusakodik benne. Végül a kíváncsiság győzött.

– Menjünk. Lássam.

Mikor visszaértek György portájára, a lovakat bevezették az udvarra, Karl pedig előhozta a lószerszámokat és a fegyvereket is. Pál szeme megvillant, tükrözte, hogy agya számolásba kezdett. Láta, hogy nem akármilyen holmiról van szó, és azt is, hogy nagyobb üzlet ez, mint amekkora itt a környéken akadna. A gyulai vásári sátor rogyásig megpakolt asztalát látta már maga előtt.

Csak egy dolog akasztotta meg.

– Kié a ló? – kérdezte, mikor billogot nem talált rajtuk. – Így nem adhatom tovább.

György Karlra nézett, Karl pedig benyúlt bal karjának ujjába, és előhúzott egy összehajtott bőrdarabot. Kisimította. A bőrön címerféle rajz látszott: pajzs, kereszt, betűk, s fölötte a hegyek vonulata. Pálnak ennyi elég volt.

– Ha ezt ráteszitek a lovakra, megveszem – mondta. – Huszonöt dénárom van nálam. Többet most nem tudok adni. De ha Gyulán túladok rajtuk, elszámolok a többivel is.

Karl és György összenéztek. Mindketten tudták, hogy ennél többet most úgysem szedhetnének ki belőle.

– Rendben – mondta Karl. – A huszonöt dénár itt marad. A fegyvereket és a szerszámokat elviheted. A lovakat délután visszük át. Addig készítsd el a passzust, és mindhárman aláírjuk.

Pál előadta a pénzt. A fegyvereket és a lószerszámokat a saját lovára málházta, és elégedetten indult haza gyalogosan, mert a rakománytól már nem fért föl mögé.

Amikor eltűnt az úton, György Karl felé fordult.

– A címered kell. Billogot készítek belőle.

Bevitte a bőrdarabot a műhelybe, pontosan lemérte, aztán munkához látott. A vas lassan formát kapott a keze alatt: a pajzs, a kereszt, a betűk, végül a félkörben futó felirat is rákerült. Mikor

elkészült, rövid ideig izzóra melegítette, és egy bőrdarabra nyomta próbaképpen. A lenyomat tisztán kirajzolódott.

Kivitte Karlnek.

A siker öröme tenyerüket összezsápták, aztán minden további szó nélkül a lovakhoz mentek. Bevezették a három állatot a műhelybe, és jól látható helyre ráégették a billogot.

– No, ez kész – mondta György. – Azt hiszem, ezt a billogot megtartom magamnak.

Karl összefogta a lovak vezetőszárát.

– Átviszem őket Pálnak. Ebédre visszaérek.

– Rendben – felelte György. – Addig megnézem a fiúkat meg Anát.

A kovács aztán valóban lóra ült, és a gyerekek nyomába indult. A konda után vezető csapást könnyű volt követni. A disznók nyoma elvitte a Kiserdő széléig, onnan pedig a Kisgyep felé. Mire kiért a ritkuló fák közül, gyerekzsivaj ütötte meg a fülét. Nem messze a tisztás szélétől ott ültek a fiúk néhány környékbeli gyerekkel, s olyan hévvel magyaráztak valamit, hogy szinte egymás szavába vágtak. Nem messze tőlük a konda egy sekély tóban hűsölt, Dongó, a házőrző kutya vigyázott rá.

– Szervusztok, gyerekek! – köszönt rájuk György.

A társaság egyszerre felelt, ki így, ki úgy, alig lehetett kihallani belőle valamit. Még mielőtt megszólalhatott volna, az egyik fia már kérdezte is:

– Apa, a tegnap érkezett Karl bácsi ugye igazi lovag?

– Az – felelte György. – Teuton lovagféle, Erdélyből.

– És ugye mi is megyünk vele a jánosházi játékokra? – vágott közbe a másik.

György végignézett a körülöttük álló gyerekeken. A szemekből sütött a csodálat. Nem akarta megtörni ezt az örömet.

– Megbeszéltük vele – mondta. – Ti ketten lesztek az apródjai.

Erre még nagyobb lett a zsivaj. A két fiú arca kipirult az örömtől. György azonban nem felejtette el, miért jött.

– Meghoztam az ebédet is. Estére tereljétek vissza a jószágot a tanyára.

Egyenként átadta nekik a batyukat, megsimogatta a fejüket, majd indulni készült. Mielőtt azonban hátat fordított volna, még

visszaszól:

– Vigyázzatok magatokra. Meg egymásra is. – Az intelmet nem csak a fiainak szánta, de gyerekei egyszerre válaszolták: – „Mint a jó testvérek.” Ennek elhangzásával a többieket is beavatták a családjuk belső világába, akik máris azt lesték, visszatérhetnek-e délután újra, hogy még többet halljanak Karlról, a lovagról és a tornáról.

A Vida fiúk, mikor a társaság lassan szétszéledt, leültek a fák alá, kibontották a batyut, és nekiláttak az ebédnek. Fejükben azonban már nem a kenyér és a hús járt, hanem a másnapi készülődés.

KÉSZÜLŐDÉS A PÁRBAJRA

György megérkezett a házhoz. Karl még nem tért vissza Ugari kereskedőtől, de a háziak tudták, hogy soká nem marad el. Az udvar frissen föl volt seperve, a baromfit kizárták onnan, hogy a tisztaság estig megmaradjon. Az udvari asztalon már ott várta a terített ebéd a hazaérkezőt.

– Ana, mi lesz ma? – kérdezte György.

– Húsnap van – felelte mosolyogva a gazdasszony. – Savanyúkáposzta-leves és lekváros bukta.

Ebben a pillanatban Karl lépett be a kiskapun, kantáron vezetve lovát.

– Jó napot! – köszönt, aztán a terített asztalra pillantott. – Látom, jókor jöttem. Még nem késtem le semmiről.

– Nem bizony – mondta Ana. – Még forró minden. Éppen hozzá lehet fogni.

– Köszönöm, rögtön jövök. Előbb ellátom a lovat.

– Sikerült megbeszélned Ugarival az adásvételt? – kérdezte György.

– Sikerült. Alá is írta. Itt van a zsebemben a passzus. Mindjárt jövök, aztán elmondom.

Karl a kúthoz vezette a lovat, vizet húzott neki, megvárta, míg iszik, aztán bevezette az istállóba. Mikor kijött, a kútnál magát is felfrissítette. A terített asztalnál már ott ült Clara, Ana még eligazította a tálakat és kanalakat. Ránézett a kislányra, és kíváncsian kérdezte:

– Éhes vagy, kislányom? – közben megigazította az előtte lévő tányért.

– Igen, de nem csak ezért ültem le elsőnek! Nem akartam, hogy Gyuri vagy Laci elfoglalja a reggeli helyemet.

Mire Karl odaért, már mindenki elfoglalta a helyét.

Ana a kislányára nézett.

– Clara, most te mondod az asztali áldást.

Clara nem jött zavarba, nagy áhítattal kulcsolta össze kis kezét, és olyan komolyan mondta el az imát, mint ahogy azt a felnőttektől látta. Kicsit meglepte az, hogy most ő következik, de ez csak a kezdeti

pillanatra hatott. Csak az ámennél vette észre, hogy mindenki őt figyeli.

– Kezdj szedni, Karl – mondta György, és felé fordította a merőkanalat.

– Nem, előbb Ana szedjen Clarának – felelte Karl, és továbbadta.

Ana már merte volna a levest a kislány tányérjába, amikor Clara megszólalt:

– Anya, nem kérek annyi káposztát. Inkább zöldséget és kolbászt.

Aztán már Karlhoz fordult.

– Karl bácsi, te szereted a káposztát?

Mire válaszolhatott volna, már jött is a következő:

– És a kolbászt?

Karl elmosolyodott. Clara nyílt, világoskék szeme olyan őszintén kutatta az arcát, hogy lehetetlen volt kitérni előle.

– Szeretem mind a kettőt – felelte.

Ez azonban csak újabb kérdésekre bátorította a kislányt.

– Karl bácsi, neked is van gyereked? Van fiad? Vagy kislányod? Mert nálunk itt a faluban minden ilyen bácsinak vannak gyerekei. Az Ács bácsinak hat is van.

Erre már egyszerre szólt rá Ana és György:

– Elég!

Nem szigorúan, inkább kérőn.

– Egyél, mert kihűl a leves – mondta az apja.

Clara felnézett rá.

– Meg a hasam? A sok beszédőtől?

Ezen mindenki nevetett. György régebben egyszer ugyanezzel vágta el a kislány kérdésözönét, s Clara olyan pontosan megjegyezte, hogy azóta vissza-visszahozta, valahányszor alkalma nyílt rá.

Az ebéd csendesebben ment tovább. Clara azonban nem felejtette el kíváncsiságát. Mikor már mindenki jóllakott, Ana pedig borral tért vissza az asztalhoz, a kislány Karl felé hajolt, és úgy súgta, hogy mindenki hallhatta:

– Majd, ha nem eszünk, és kérdezek, akkor válaszolsz?

– Amire tudom a választ, arra igen – mondta Karl, és megsimította a fejét.

Nem volt hozzászokva ehhez a közvetlenséghez. Az ő gyerekkorában a gyerekek csak akkor szóltak, ha kérdezték őket. A férfiak asztalához nem ültek oda, a felnőtteket magázni kellett, s a nevelés rendje jóval szigorúbb volt annál, amit itt látott. Most érezte meg először igazán, milyen kemény világban nőtt föl. Ez a másik világ jobban tetszett neki.

György hangja zökkentette vissza gondolataiból.

– Cserfes a lányom – mondta. – A kérdései gyermeki kérdések, de felnőttek néha soknak tűnnek.

– Tündéri kislány – felelte Karl. – Életemben nem találkoztam még ilyen nyílt gyerekekkel.

György bólintott.

– Tudom. Éppen ezért féltem is néha. Aki ennyire nyílt, könnyebben sérül.

– Reméljük, nem így lesz – mondta Karl csendesen.

Rövid hallgatás után ő fordította komolyabbra a szót.

– Beszéljük meg a délutánt és a holnap napot. Át kell néznem a fegyvereimet, a felszerelést, Lógó szerszámaid is. Mikor kell indulnunk?

– Nincs messze Jánosháza – felelte György. – Ha holnap kora délután elindulunk, sötétedés előtt odaérünk. Addigra én elkészítem a fiúknak a pajzsot meg a kardot.

– Jó. Nekem is lesz még dolgom bőven – mondta Karl. – És beszélünk kell arról is, mivel tartozom nektek.

– Nem mondhatom azt, hogy semmivel, de legszívesebben azt tenném. A zavartságom oka az, hogy nem tudom, mekkora összegre gondoljak – válaszolt György a kínos felvetésre.

– Nem, ezt most tesszük rendbe. A három napért, meg azért, hogy velem jöttök, jár a pénz. Te a fegyverhordozóm leszel, a fiúk az apródjaim.

Elővette az erszényét, és kiszámolta a dénárokat.

– Ezt fogadd el.

György meglepődött.

– Bőkezű vagy, Karl.

– Inkább igazságos akarok lenni.

A kovács végül elfogadta a pénzt, és bevitte Ananak. Karl pedig az istálló felé indult.

Először a ruházatát rakta ki maga elé. A páncél alá való vastag védőinget gondosan átnézte, nem szakadt-e, nem kopott-e meg valahol. Mikor hibát nem talált rajta, szappanos vízzel felfrissítette, kiöblítette, és kiteregette a napra. Utána a páncélinget és a lábat védő részeket vette szemügyre. Ujjai szinte maguktól futottak végig a láncszemeken, ott időzve tovább, ahol a legnagyobb ütés érhetne volna az anyagot. De ezek is épek maradtak.

A pajzsán azonban már látszott az előző napi összecsapás nyoma. A belső párnázás egyik része megsérült, a markolat megmozdult, a perem élén pedig csorba futott végig. Karl kezébe vette, megforgatta, próbára ráerősítette az alkarjára, majd félretette.

– Ezt meg kell mutatnom Györgynek – mondta magában.

A köpenyét külön csomagolta ki. Nem használati darab volt az, hanem ünnepi jelvény: a csaton és a hátán is ott volt Karl lovagi jele. Egy pillanatig elidőzött rajta a tekintete, aztán azt is félretette a többi közé.

A bőrből készült tárgyaknál a sisakkal kezdte. Bélése rendben, sérülése nem volt. A csizmát alaposabban nézte meg, a sarka még ép volt, a sarkantyú nem marta ki, a szára egy kicsit száraz, de ez a kesztyűre is igaz volt, ezért mind a hármat átkente faggyúval. A kardokat is kézbe vette, sorra megvizsgálta őket, végig futtatva ujját a markolatokon, az éleken, a keresztvason. A lándzsákat és dárdákat is végig nézte: hegyük ép volt, nyelük nem vetemedett. Mikor mindennel végzett, már látszott rajta, hogy nem pusztán rendet rak, hanem készül.

Ekkor Clara állt meg előtte.

– Mit csinálsz, Karl bácsi?

– Rendbe teszem a holnapi holmimat.

– Holnap harcolni mentek apával?

– Nem harcolni – felelte Karl. – Párbajviadalra. Az verseny. Olyan, mint a harc, csak szabályai vannak.

Clara eltöprengett rajta.

– És ha valaki elejti a kardját?

– Akkor elveszíti a viadalt.

– És akkor nem bántják?

– Nem bántják.

A kislány megkönnyebbülve bólintott.

– Én egyszer láttam ilyet – mondta. – Gyulára mentünk, és valahol lovasok jöttek egymás felé. Az egyik leesett a lóról. Én akkor inkább becsuktam a szemem.

– Jól tetted – felelte Karl.

Ana ekkor szólt a kert felől:

– Clara, gyere! Hagyma kell meg saláta estére!

A kislány már futott is anyja után.

Karl csak késő délutánra végzett holmija átnézésével. Akkor vitte át a pajzsot a műhelybe. Odabentről apró, sűrű kalapácsütések hallatszottak. György a tűzhely előtt állt, s éppen valami kisméretű lemezt formált. Az asztalon már ott feküdt két kisebb kard és két háromszögű pajzs.

Karl fölvette az egyiket. Könnyű volt, mégis arányos. A másik kezébe fogott kard élével óvatosan hozzáütötte. György felnézett.

– Jó lesz? – kérdezte.

Karl megforgatta a kis kardot.

– Jó lesz – mondta. – A fiúknak éppen való.

Aztán elé tette a saját pajzsát is.

– Ezzel is volna dolgod.

György elvette, megnézte, végig húzta rajta az ujját.

– Szerencséd, hogy nem tört ki az él. Ezt meg lehet csinálni.

Mire a nap lejjebb ereszkedett, a pajzsot is helyrehozta. A markolat szilárdan állt, a belső rész újra feszesen követte az alkart, a csorba pedig eltűnt az élről.

– No? – kérdezte.

Karl megvizsgálta, aztán bólintott.

– Tökéletes. Holnap ki lesz próbálva! Remélem, állni fogja a sarat.

Az utolsó mondatot már menet közben mondta, elindult, hogy visszategye a többi fegyvere közé.

A ház előtt ekkor bőgtek föl a tehenek. A fiúk visszaérkeztek a jószággal. Először a lovakat vezették a kúthoz, aztán a teheneket vitték a helyükre. Laci beszaladt a házba, hogy szóljon az anyjának.

– Anya, készen vannak a tehenek!

– Jól van, megyek fejni – hallatszott bentről Ana hangja.

Karl kivezette Lógót az istállóból.

– Megjárom egy kicsit – szólt oda Györgynek. – Egész délután bent állt.

A kovács csak intett, hogy hallotta.

Míg Karl a lóval volt, György a többi állatot látta el. Ana és Clara a tehenekkel foglalatostkodtak. A fiúk nem találták a helyüket, a rájuk bízott állatokat sietve látták el. A nagy rohanásuk közben kilötytették a moslékot, a csirkék beszaladtak az udvarra, egyszóval összezsápták az etetést, csak hogy a műhelyben újra meg újra megnézzék a nekik készült pajzsokat és kardokat. A nap már lemenőben járt, a hold pedig fölemelkedett az égáján, mire minden jószág a helyére került.

Az udvar estére újra elcsendesedett. Meggyújtották a fáklyákat, s azok nyugtalan fénye bevilágította az asztalt meg a körülötte mozgó alakokat. A vacsora Ana számára ugyanolyan fontos volt, mint a többi étkezés. Könnyű, éjjel is emészthető ételt tett az asztalra. Talán a sült oldalast sorolhatjuk a nehezebb ételek közé, de a sajt és az érlelt túró egyszerűsége friss hagymával, ízesített salátával gazdag terítéket ígért az éhező gyomornak.

Karl mindent megkóstolt, de a salátához óvatosabban nyúlt. Clara rögtön észrevette.

– Kóstold meg azt is, Karl bácsi! – mondta. – Én csináltam anyával.

Karl vett belőle egy keveset, húst is tett mellé, aztán bekapta a falatot. Az íze meglepte. A saláta tejfölös, enyhén cukros-ecetes leve alatt ott volt a zöld levelek kesernyőssége, mellette a sült hús zsíros, tömény ereje. Egy pillanatig csak ízlelte, aztán felnézett.

– No – mondta lassan. – Ez igazán jó.

Clara arcán elégedett mosoly futott át.

A fiúk is derekasan ették a magukét. Látszott rajtuk, hogy hozzászoktak a munkához, s az étvágyuk sem volt már egészen gyermeki. Ana örömmel nézte őket. A hosszú nap után azonban lassan mindenkire ráült a jóllakottság és a fáradtság.

Mire az edények kiürültek, már alig szólt valaki. Ana és Clara leszedték az asztalt, a maradékot bevitték, az edényeket a konyhába hordták. A fiúk álmosan dörzsölték a szemüket. György rájuk szólt:

– Menjetek. Holnap korán kelünk. Apródoknak ideje aludni.

A két fiú erre már nem ellenkezett, csak nagy komolyan elindultak befelé.

Karl fölállt.

– Köszönöm a vacsorát. Szép éjszakát mindenkinek. Reggel megbeszéljük a továbbiakat.

Talpas fölpillantott rá, aztán azonnal megmozdult, hogy kövesse. Karl fáklyát vett a kezébe, és a veranda felé indult. Mire megmosakodott, György már eloltotta az udvari fáklyákat. Az udvart csak a Hold világította. Az állatok is elcsendesedtek, a ház is nyugovóra tért.

Szép, nyugodt éjszaka következett.

A TÖRÖK HELYŐRSÉG

Dél múlt, mikor a kis csapat elindult Jánosházára. Meleg volt; nem a rekkenő, perzselő hőség, hanem az a füledt tavaszi meleg, amely kevés mozgás mellett is apró verejtékcseppeket fakaszt az ember hátán. Gyuri és Laci haladtak elől, mögöttük apjuk és Karl. A lovak pihentek voltak, minden apró mozdulatra élénken reagáltak, s ha nem kaptak fékező szár- vagy térdutasítást, szinte táncoltak alattuk.

A Vida-tanyáról lefelé haladva a mocsári tölgyes és a bozótos jó ideig mindent eltakart, ami út lehetne. Csak az itteniek ismerték a láp rejtett nyomait. Kívülálló legföljebb annyit látott belőle, hogy a táj hol emelkedik, hol süllyed, de azt aligha, hogy merre vezet az ösvény.

Egy ilyen emelkedőnél pillantották meg az eleki templom fatornyát. Előtte a patak vize csillant, s a torony olyan kis szigeten állt, amelyet egyetlen fahíd kötött össze a faluval. A part ezen oldalán állt a paplak és a bíró háza.

Megálltak az emelkedőn, és egy darabig csendben nézték a következő dombokat meg a közöttük elterülő vizes, mocsaras lapályt. Majd ráléptek a faluba vezető ösvényre, és elindultak felé.

– Legalább egy vagy két óra még a templom – dörmögte maga elé György.

A táj nem sokat változott. Láp, nád, tölgyes szigetek, mohás föld, víz és pára mindenütt, amit a délutáni nap egyre melegebbre gerjesztett. Gyuri és Laci azonban ebből alig érzett valamit. Élvezték a lovaglást, olykor fölálltak a nyeregben, hogy messzebb lássanak, és be nem állt a szájuk. Egymást ugratták az élcelődő mondatokkal, sőt elég volt egy-egy szó a harsány nevetéshez, s a gyermeki jókedv valamelyest átszállt a mögöttük lovaglókra.

Leértek a patakhoz. Közelről nagyobbnak látszott, mint távolról: szélessége több mint három öl lehetett, s a víz szélét ingoványos, süppedő part kísérte. Az ismeretlen gázlóban kockázatos lett volna a lovak úsztatása, ezért a templomnál álló híd felé fordultak, s ott keltek át.

A parton vastag facsonkok meredtek ki a földből. A kikötő cölöpjei. Innen indultak és érkeztek a Gyulát megjárt adóhajók. Most csönd

volt, csak néhány dereglye ringott árván a vízen, s az üres pajták ajtajai nyikorogtak a szélben.

A hídon átkelve leszálltak a lóról, és úgy mentek át a templom előtt. Ajtaja előtt keresztet vetettek. A templom csöndesen, méltósággal uralta a teret, fatornya az ég felé emelkedett, s alatta három út is indult tovább: az egyik a part mentén északra Gyula felé, a másik délre Arad irányába, a harmadik nyugatra.

Dél felé fordultak. A vízpart kanyarulatait követve haladtak tovább, szántók és szőlőskertek mellett, míg el nem érték a falutól jó néhány mérföldre fekvő nagy tölgyest.

– Az út eddigi része kényelmes volt – szólalt meg György hosszabb hallgatás után. – Ami most következik, az már kényelmetlen és veszélyes.

– Mi még soha nem jártunk itt – vallották be egyszerre a fiúk, és félszegen néztek az erdő felé.

Karl elmosolyodott.

– Remélem, nem veszélyesebb, mint a párbaj.

A fiúk riadalma ettől rögtön enyhült.

– Itassuk meg a lovakat – mondta Karl. – Mi is együnk valamit, mielőtt bemegyünk.

Leszállt a lóról, elővette nagy darab kenyerét, és a patak felé indult. A többiek követték. A lovak mélyeket szürcsöltek a vízből, aztán mikor végeztek, kivették szájukból a zablát, és hagyták őket rövid ideig legelni. Nem időztek soká, mert a délután jó fele már mögöttük volt.

– Megkeresem a szarvascsapást – mondta György. – Ha azon megyünk, a lovak nem süllyednek el.

Kutakodó szemmel végig mérte az erdő szélét, aztán intett.

– Megvan. Vigyázat, csúszik!

Lovát vezetve lépett be két tölgyfa között a keskeny nyomba. Gyuri és Laci leszállva követték, mögöttük Karl.

A két tölgyet elhagyva a fiúk egy pillanatra visszahőköltek. Odabent, a szűrt fényben, mintha már késő délután volna. A levegő nyirkos volt és nehéz; a párás, rothadó avar szaga egyszerre megcsapta őket.

– No, mi van, fiúk? – szólt rájuk Karl. – Bátorság.

– Olyan, mint a mesében – suttogta egyikük. – Csak egy banya meg a hétfejű sárkány hiányzik.

Tovább haladtak. A patak keletnek folyt, ők azonban dél felé tartottak. A tölgyek egyre sűrűsödtek és magasabbra nőttek, a lomb pedig már erősen megszűrte a délutáni napot. A tavaszi meleg nyomasztó párát küldött a fák közé, amely a lombokon kicsapódva csendesen hullott alá, mintha mindig szemerkélne valami láthatatlan eső.

– Takarjuk be a lovak hátát – mondta Karl. – Nehogy lehűljenek ezen a nyirkos helyen.

Már vette is le a pokrócot a nyereg mögül, és Lógó hátára terítette. A többiek is követték a példáját.

György lassan haladt, s közben maga elé beszélt, mintha nem is a többieknek mondaná:

– Nehéz, barátságtalan hely, de sok mindent ad ez az erdő. Télen vadat, nyáron esőt, ősszel makkot. Ki kell bírni azt a keveset, amit cserébe kér.

Buckáról buckára lépve haladtak tovább. Mikor végre egy szárazabb magaslatra értek, embernek, lónak egyaránt megkönnyebbülés volt. György felérve körülnézett, nyugat felé fordult, kezét homlokához emelte, és hosszan pásztázta a tájat.

– Arra kell menni – mondta végül, s a halványuló pára felé mutatott. – Ott, ahol világosodik az erdő.

A cél közelsége mindenkit fölélélnkített. Gyorsabban szedték a lábukat, a lombról csepegő víz is lassan elmaradt, a lovak sem ziháltak olyan hangosan. Nem mentek még egy mérföldet sem, mikor kutyaugatás ütötte meg a fülüket. Aztán a fák között mozgó alakokat láttak.

– Müstahfizok – mondta Karl. – Helyőrségi katonák.

– Fogadjuk őket nyeregben – tette hozzá.

Mindnyájan fölültek. Karl állt a csapat élére, kétoldalt Gyuri és Laci, mögöttük György. Lassan poroszkáltak a törökök felé. Nemsokára már tisztábban látszott a két gyalogos katona: kard és puska volt náluk, hosszú kaftán (kaftan) fedte a testüket, sisakszerű sapkájukból nyakvédő omlott alá.

Az egyik török rájuk kiáltott valamit.

– „Bana kim olduğunu söyle?” (Állj! Ki vagy!?)

Karl megvonta a vállát.

– Nem értem. Törökül mondja.

A másik török ekkor tört magyarsággal szólalt meg:

– Te... nem érteni... matyar?

– Nem – felelte György. – De te beszéled a magyart, ha nehezen is.

– Igen – mondta a török. – Beszélni, ha nem sok van a mondóban.

A két fiú erre egymásra nézett, arcukon már ott vibrált a nevetés.

Karl érces hangja még idejében lehűtötte őket.

– Mindenki nyugodjon le.

Aztán a törökhöz fordult.

– A haditornára jövünk.

A török kérdőn ismételte a hallottakat, a „düello” (párbaj) szónál bólintott, majd intett nekik.

– Jönni utánam!

Elindultak utána. Rövidesen sátrak tűntek föl a fák között, mögöttük pedig a helyőrségi erődítmény körvonala.

– Jánosháza – mondta György halkan Karl felé.

Karl csak biccentett, és figyelmesen mérte föl a helyet. A vár alig látszott ki a fák közül, előtte kis tisztás nyílt. A bejáráshoz erős farönkökből ácsolt híd vezetett. A híd alatt vizesárok húzódott; nem lehetett tudni, mennyire mély, de mocsaras földön nem is kellett több bizonytalanság hozzá, hogy védje a helyet. A falak nem voltak magasok, mégis biztosnak látszottak.

Ahogy közelebb értek, a külső fal tetején örök tűntek föl. A kapu fölötti átjárón két fegyveres állt, íjjal és tegezettel. A kíséző katonák egyike fölkiáltott nekik valamit, mire odabent megmozdult a kapu zárszerkezete, és a nehéz faszárnyak lassan kitárultak előttük.

A belső udvar még meglepőbb volt, mint a külső látvány. Nem nagy hely, de rend uralta minden szegletét. Az egyik oldalon a szállások, a másikon a raktárak és fegyveres helyiségek, hátul az istállók. Középen fedett gyakorlóter, ahol különféle harci eszközök és bábuk álltak. A legmagasabb rúdra török zászlót húztak föl.

Karl csettintett.

– A pogány isteneteket, de szép várat építtettek!

Kísérőik valamit ugyan meghallottak a mondatból, de nemigen értették. Inkább az asztal felé mutattak, ahol a magyar résztvevőket írták össze.

Odamentek. Az asztal körül már kisebb, magyarul beszélő csoport álldogált. Valaki előzékenyen odaszólt nekik:

- Mi már beneveztünk.
- Jut nekem is valami? – kérdezte Karl mosolyogva.
- Kard, pallos és számszeríj – felelte az egyik írnokféle.
- Rendben. Indulok mindháromban.

György a lovakhoz ment a fegyverekért, Karl pedig letette a nevezési díjat az asztalra.

- Karl Hermann von Burcia – mondta, mikor a nevét kérdezték.
- Mit nyer a győztes? – kérdezte aztán.
- Fegyvernemenként százötven aranydukátot – jött a válasz. – Csak az első kap díjat.

A név hallatán a csoportból előlépett egy fiatal, a kamaszkorból épp, hogy kilépő, ruganyosmozgású férfi.

– Engedd meg, lovag, hogy bemutatkozzam – mondta. – Thorny Tamás vagyok Erdélyből. Mondtak már Toronyinak is, de az előbbit jobban szeretem.

– Örülök, hogy megismertelek – felelte Karl, és végig mérte. Az ifjú arca nem volt különösebben kemény, mégis volt benne valami, amit nehéz volt eltéveszteni: a szemében szúrós, mérlegelő értelem dolgozott.

- Hogy kerültél ide a Déli-Kárpátokból? – kérdezte Tamás.
- Barcaságból származom, de rég eljöttem onnan. Zsoldos vagyok. Temesvárról indultam, most Gyulára tartok. Ez csak kitérő.

Tamás bólintott.

– Én Aradról jöttem, és Gyulára megyek tovább. A nyereményért vagyok itt. Ahogy nézem a mezőnyt, nem sok oka lesz másoknak reménykedni.

Elmosolyodott, mintha maga is tudná, mennyire vakmerő, amit mond, aztán intett a fegyverhordozójának.

- Menjünk, Balázs! Keressünk szállást!
- Sok sikert – mondta utána Karl.

Tamás magabiztossága akár nagyképűnek is hathatott volna, de Karl nem érezte annak. Inkább olyannak látta, mint aki már tud valamit magáról, amit mások még nem.

Mielőtt eljött volna az asztaltól, Karl még megkérdezte:

– Holnap mikor kezdődnek a versenyek?

– Kora reggelre kell kimenni az Elek–Kétegyháza felé eső pusztára – felelte az írnok. – A kijelölt pályákat messziről meglátni.

– Köszönöm.

Azzal a többiekhez fordult.

– Keressünk ennivalót és szállást. A lovaknak abrak is kell.

A téren nagy volt a nyüzsgés. Török szolgák és katonák jártak-keltek, közöttük keresztény lovagok és kísérei. Karl megállított egy magyarul is tudó török szolgát.

– Hol lehet a lovakat bekötni és abrakot kapni?

– Gyere utánam – felelte az.

A hátsó fal mellett sebtében összeütött karámhoz vezette őket. A közelében zsákokban zab állt, mellette vödrök sorakoztak. Mindenki merített a lovának, vizet húztak a fal melletti kútból, aztán itattak. Laci volt az első, aki a ló után maga is ivott a vödörből.

– Ha a ló elfogadta, mi is ihatunk belőle – mondta.

Példája ragadósnak bizonyult; a többiek is így tettek. A lovak fejére felkerültek a zabzsákok, a karámot bezárták, s csak ezután indultak ennivalót keresni.

Ekkor kürtszó harsant. A kapu előtti téren a török fegyveresek sorokba rendeződtek. Az egyik oldalon a helyőrség emberei, a másikon a janicsárok gyülekeztek. György kérdően Karlra nézett.

– Őrségváltás – mondta halkan Karl.

Alig hangzott el a szó, fentről megszólalt a müezzín éneke. A téren egyszerre hullottak térdre katonák és szolgák, s halk mormolással fordultak imámjuk felé. A két fiú tátott szájjal bámulta a jelenetet. Ilyet még soha nem láttak.

Újabb kürtszó harsant, az ima véget ért, s az őrségváltás rendje folytatódott. A katonák parancsra megindultak, futólépésben vették a lépcsőket, s olyan egyszerre mozogtak, mintha egyetlen test volnának. A helyükre ugyanilyen rendben érkeztek a leváltott őrök.

A látvány után a társaság a sátrak közé húzódó árusokhoz ment. Különféle sült húsok, rizzsel kevert töltelékek, főtt gabonák és zöldségek sorakoztak előttük.

– Van itt minden, csak nem ismerjük – mondta Gyuri Lacinak.

– Gyertek, fiatal vitézek! – szólt oda jókedvűen egy árus, elfogadható magyarsággal. – Kóstoljátok meg!

Egy hosszúkás fatányérra szedett nekik sült húst, mellé töltelék, rizses köretet és mártást. Gyuri vette át elsőnek, villával összeigazított egy falatot, bekapta, aztán olyan erősen bólogatott hozzá, hogy a többiek rögtön megértették: ez bizony jó. Nem sokkal később már mindenki jó étvággal vacsorázott.

– Sétáljunk egyet – mondta evés után Karl. – Járassuk meg a vacsorát.

György mellé lépett.

– Miért ez a séta?

– Kíváncsi vagyok, milyen belül ez a helyőrség – felelte Karl. – Ha már egyszer beengedtek.

A többiek követték. Megnézték az őrszobát, a fegyveresek szállását, a fegyverraktárat. Az istállók előtt kovácműhely állt, ez György szemét különösen megfogta. Karl közben a felső szinteket nézte.

– Fent is meg kellene nézni – mondta félhangosan.

A két fiú ezt hallva rögtön összenézett. Laci megpillantotta a magyarul beszélő törököt, intett neki, és odaszaladt hozzá.

– Ki lehet nézni a várból? Messzire ellátni?

– Nem tudom – felelte a török. – Oda csak az őrség megy föl.

– Akkor beszéljünk a parancsnokkal! – mondta Laci, és már húzta is magával Gyurit.

Az őrszoba elé értek. A török beszélt az ajtóban álló őrral, az pedig élesen rászólt. A két fiú hátra hőkölt, de ekkor kilépett a díszes ruhájú parancsnok. A török meghajolt előtte, gyorsan elmondott valamit, a parancsnok pedig végig mérte a fiúkat, majd röviden válaszolt és visszament.

A török odafordult hozzájuk.

– Kicsit veszélyes volt – mondta most már mosolyogva. – Ti ketten jöhettek. A felnőttek nem. Én leszek a kísérő.

– Köszönjük! – felelték egyszerre.

– Abed vagyok – mondta a török. – Menjünk. Sietni kell, mindjárt sötétedik.

A két fiú fölkiáltott apjuknak, hogy fölmennek, s Karl meg György intésére Abed után indultak. Hamar elérték az első emeletet. Fentről sütőolaj, faggyú, zsír és korom kevert szaga terjengett.

– Ez lehet a konyha – súgták egyszerre.

Tovább kapaszkodtak. A következő szinten nagyobb terem nyílt, gyakorlótérnek is beillett, közepén kötéllel kerített rész állt.

– Itt is verekszenek – mondta Abed, vállat vonva. – Meg birkóznak.

Végül fölérték a legfelső szintre. Onnan már ki lehetett lépni a falra. A két fiú rohant is a legközelebbi lőrészhez. Fentről egyszerre összeállt a világ. Látták keleten az utat, amelyen jöttek: a dombokat, a mocsarat, távolabb az eleki templom tornyát, még a lápot is, amely köztük és az indulás helye között elterült.

– Onnan kellett egyenesen délre jönnünk – mutatta Gyuri a megtett utat.

Nyugat felé szőlők és szántók húzódtak, távolabb újra erdő. Délen erdő erdőbe olvadt, és a fák fölött vastag, fehér pára lebegett. A lemenő nap már megmozgatta a látóhatárt.

– Hajnalban esni fog – mondta Abed, a párára mutatva.

– Nagyon szép a táj – ámuldozott Laci. – Még az ikernyárfánkról sem látni ilyen messzire.

Gyuri szeretettel átölelte a vállát.

– Most magasabban vagyunk az erdőnél is.

– Na, hagyjál már! – rázta le magáról Laci, és már indult is lefelé.

Lent az udvaron apjukat és Karl-t látták egy keresztény csoport közelében. Megköszönték Abednak a kíséretet, elbúcsúztak tőle, és mire leértek, György már kérdezte is:

– Sok mindent láttatok?

– Majd később elmondják – intette csendre őket Karl. – Menjünk inkább lefeküdni. Fáradtak vagytok?

– Egy kicsit – vallották be.

– Még fürdeni is lehet – mondta György. – Na, nem lubickolásra gondolok, de az út porát lemoshatjuk.

A fürdőhely ajtaja előtt egy őszülő szakállú török ült. Mikor meglátta őket, fölállt, s minden szó nélkül beljebb vezette a